

Motion till riksdagen

1986/87:Jo171

Lars Ernestam m. mfl. (fp)

Reglering av priserna på jordbruksprodukter,
m. m. (prop. 1986/87:146)

Det bestående intrycket av proposition 1986/87:146 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. är detsamma som av övriga jordbrukspropositioner under innevarande riksdagsår: vi saknar de samlade grepp som är nödvändiga för att förändra en historiskt betingad jordbrukspolitik till dagens behov.

Den situation som vårt jordbruk befinner sig i inger bekymmer och oro för framtiden. Näringen är sedan seklets början reglerad, och regelmassan har ökat för varje decennium. I det i och för sig vallovlige syftet att säkra tillgången på livsmedel även under tider av avspärning och krig har staten sedan 1930-talet lämnat stöd till den inhemska produktionen. Priserna fastställs vid jordbruksförhandlingar och avsättningen garanteras via halvstatliga regleringsföreningar.

För att ge konsumenterna tillgång till bra livsmedel till låga priser har politikerna ställt stora produktivitetsskrav på jordbruket och genom jordförvärvslagen drivit en hård storleksrationalisering. Effektivitetsskraven har lett till ökad mekanisering och specialisering, storskalig djurhållning samt ökad användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel. Det har i sin tur medfört att landsbygden har avfolkats i takt med att de små jordbruken försvunnit, mångfalden i odlingslandskapet har minskat och miljön har försämrats genom läckage av jordbrukskemikalier.

Den ökande överproduktionen av livsmedel i den industrialiserade världen har under 1980-talet lett fram till en situation där överskotten måste dumpas på världsmarknaden till priser som motsvarar tredjedelen av produktionskostnaderna. För närvarande växer utbudet på världsmarknaden med 2,5% per år och efterfrågan med 1%. Vi förlorar årligen miljardbelopp på exporten av överskottsproduktionen. För att söka anpassa produktionen till den inhemska konsumtionen har vi, utöver en hård prispress på jordbruksprodukter, satt in allehanda produktionsminskande åtgärder såsom nybyggnadsförbud för djurstallar, tvåprissystem på mjölk, mjölk- och köttpensioner, kontraktsodling på sockerbetor, oljeväxter och stärkelsepotatis, trädesersättning, miljöavgifter på handelsgödsel och växtskyddsmedel m. m. För varje ny begränsning spår vi på jordbruksregleringen och de administrativa kostnaderna. Det borde vara uppenbart att en jordbruksreglering, som både stimulerar den enskilde lantbrukaren till ökad produktion genom garanterade priser och avsättning och sedan försöker att avhålla honom därifrån genom olika produktionsbegränsningar, har överlevt sig själv.

Folkpartiet har i flera partimotioner krävt att en ny jordbruksutredning

tillsätts för att åstadkomma en förändring av jordbrukspolitiken.

Vi har pekat på att jordbruket utöver att producera livsmedel har stor betydelse för regionalpolitiken, försvar, beredskap, turism och friluftsliv. Vi har pekat på behovet av ökad miljöhänsyn inom jordbruket och på behovet av förändringar inom den storskaliga djurhållningen. Vi har pekat på fördelarna med avreglering och ökad marknadsekonomi inom jordbruksnäringen.

Under våren 1987 har en rad initierade personer presenterat intressanta idéskisser till förändrat svenskt jordbruk som delvis stämmer överens med de grundtankar som folkpartiet föreslagit en ny jordbruksutredning att bearbeta.

Vi anser inte att den väg som regeringen hittills valt – att förändra genom partiella åtgärder – längre är framkomlig. Det behövs en helhetsbedömning och samlade åtgärder som leder fram till en ny jordbrukspolitik för 2000-talet.

Investeringsförbudet

I proposition 1986/87:146 föreslås att förbudet mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur och svin förlängs ytterligare ett år. Detta "tillfälliga" förbud har varit i kraft sedan 1983. Om man tillgriper selektiva åtgärder för produktionsanpassning är det viktigt att åtgärderna är tidsbegränsade. Ty de åstadkommer komplicerade detaljregleringar och de blir på sikt effektivitetshämmande. Vi anser inte att det finns några motiv att förlänga förbudet.

En annan produktionsbegränsande åtgärd som omnämns i propositionen är den frivilliga trädan. Vi vill i detta sammanhang understryka vårt krav i partimotioner, på såväl jordbrukets som miljöns område, att om ytterligare organiserat trädesbruk blir aktuellt måste detta förenas med krav på fånggröda för att förhindra kväveläckage.

Norrlandsstödet

För innevarande budgetår räknades Norrlandsstödet upp med 35%. Denna uppräkningsföregicks av en omfattande undersökning av förutsättningarna för jordbruk inom stödområdet från statens jordbruksnämnds sida. Målsättningen var att Norrlandsjordbruket i ekonomiskt avseende fullt ut skulle kompenseras för de skillnader som föreligger gentemot jordbruket i övriga Sverige beträffande jordmån, klimat m. m.

I årets proposition föreslås inte någon uppräkningsförändring av det ordinarie stödet för budgetåret 1987/88. I stället ställs ett belopp om 100 milj. kr. till förfogande under en treårsperiod som investeringsstöd, för utveckling av kombinationsföretag samt för ökad utbildning/rådgivning och forskning.

Folkpartiet har alltid framhållit jordbrukets stora betydelse som bas för kombinationsverksamhet inom stödområdet. Vi är positiva till den föreslagna försöksverksamheten och accepterar med anledning härav att uppräkningsförändringen av det ordinarie stödet uteblir för kommande budgetår.

Lantbruksnämnderna

Mot. 1986/87
Jo171

Folkpartiet anser att lantbruksnämnderna i framtiden bör upphöra att vara fristående länsorgan och i stället i bantat skick samordnas med resp. länsstyrelse. Redan nu står det klart att arbetsbelastningen för lantbruksnämnderna med den nya jordförvärvslagen – som minskar prisprövningen och storleksrationaliseringen – kommer att bli väsentligt mindre under kommande budgetår. Vi beräknar därför att anslaget till lantbruksnämnderna kan minskas med 20 milj. kr. och anslaget till lantbruksstyrelsen med 3 milj. kr.

Svensk Matpotatis Kontroll (SMAK)

I propositionen föreslås att riksdagen anslår 4,7 milj. kr. till SMAK:s ordinarie verksamhet, 1,5 milj. kr. till upplysningsverksamhet och ytterligare 0,5 milj. kr. till information för att minska de mekaniska skadorna på potatisen.

I föregående års proposition aviserades en översyn av SMAK:s verksamhet med syfte att undersöka om hela eller delar av verksamheten kan avgiftsfinansieras. I år nämns ej något om översynen och anslaget föreslås kraftigt höjt. Vi ifrågasätter inte värdet av SMAK:s verksamhet och tror att konsumenterna är villiga att betala för organisationens service. Vi önskar därför att regeringen fullföljer ambitionen från förra året.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen upphäver lagen (1983:147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar,
2. att riksdagen anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 20 milj. kr. minskat anslag till lantbruksnämnderna på 209 840 000 kr.,
3. att riksdagen anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 3 milj. kr. minskat anslag till lantbruksstyrelsen på 45 006 000 kr.,
4. att riksdagen hos regeringen begär en undersökning om möjligheterna att avgiftsfinansiera hela eller delar av SMAK:s verksamhet.

Stockholm den 11 maj 1987

Lars Ernestam (fp)

Leif Olsson (fp)

Bengt Rosén (fp)

Anders Castberger (fp)

